

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU • Ahmet Haşim

Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1934 (1 baskı)

İletişim Yayınları 618 • Yakup Kadri Karaosmanoğlu Bütün Eserleri 20

ISBN-13: 978-975-470-806-6

© 2000 İletişim Yayıncılık A.Ş.

1-4. BASKI 2000-2014, İstanbul

5. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Bahriye Çeri

KAPAK Ümit Kıvanç

UYGULAMA Hasan Deniz

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU

Ahmet Haşim

i l e t i ř i m

Ahmet Haşim, Leman Hanım ve Yakup Kadri dostlarıyla birlikte.

1933 Haziran 5, sabahı. Hastanenin kapıcısı, her günkü gibi muayyen saatte, gazeteleri odama getirdi. Ben, sakın sakın kahvaltımı ediyorum. Karım, güya, önceden beklediği bir havadis varmış gibi gazetelerden birini kaptı, açtı. Fakat açmasıyla kapaması bir oldu. Şaşaladı, benzi sapsarı kesildi ve hıçkırıklarını yutarak bir koltuğa yığıldı.

Ben, anladım ve donakaldım. Bu, Haşim'in ölüm haberi idi. Fakat, niçin, hem karım, hem ben karşı karşıya, böyle yıldırımla vurulmuşa döndük? Aşağı yukarı bir yıldan beri Haşim'in öleceğini bilmiyor muyduk? Bu musibet, bizim için ve bütün onu sevenler için muhakkak ve mukadder bir şey değil miydi? İki gün evvel, onu ziyarete giden karım, ecelin maskesini onun yüzünde besbelli görmemiş miydi? Bir yıl önce, onu, bu hastanede, hattâ bu odada, bu benim yattığım yatakta

tedavi eden hekim, bana dememiş miydi ki: “Keşke, bir an evvel ölse de kurtulsa; çünkü, her gün çektiği azap bin ölüme bedeldir.”

Ölümün yaklaştığını, ölümün ta yanına kadar sokulduğunu Haşim’in kendisi de biliyordu. Gerçi, herkeşe, iğrenç veya merhamete şayan bir adam gibi görünmek korkusuyla, bunu saklıyordu; örtmeye çabalıyordu. Mesela, son günlerde Maltepe’de bir köşk tutmaktan veya benimle beraber Fransa’da tedaviye gitmekten bahsedip duruyordu. Fakat, bence, bütün bunlar, Haşim’in hem kendini, hem başkalarını aldatmak için uydurduğu hayallerden ibarettir. Nitekim, arada bir yüreğinde taşıdığı korkunç hakikat, farkına varmadan ağzından dökülüyoruyordu. Ölümünden on beş gün evvel, onu ziyarete giden Ali Naci’ye Fransızca şu cümleyi söylemiş:

– Ah, tout est fini; c’est la Mort, la grande Mort qui arrive.¹

Ve çıkarken arkasından seslenmiş:

– Kardeşim, şu aydınlığı kapa.

Niçin, bu ölüm fikriyle yapayalnız, karanlıkta kapanıp kalmayı istemişti? Çünkü, son günlerde, artık, kendini görmek, kendi vücudunun herhangi bir parçasına bakmak ona haşiyet [korku] veriyordu. Hiç şüphesiz, hiç şüphesiz bu vücudun bir dağılış ve çürüyüş başlangıcında olduğunu hissediyordu.

Ölümünden iki gün evvel karıma demişti:

1 Ah, her şey bitti; bu gelen ölümdür, o koca ölümdür.

– Bazı, gülerken, birdenbire çenem sarkıveriyor. Acaba neden?

Neden olacak? Her ölünün çenesi sarkar. O da çoktan bir ölüydü. Yüzünde, yaşayan yalnız gözleriydi. Abdülhak Şinasi Bey’in yazdığı gibi “harikulâde bir hayatla yaşayan” gözleriydi. Bunları da kapayıverince her şey tamam olacaktı.

Şu halde, gene kendi kendime soruyorum: Haşim’in ölüm haberi gazetelerde ilan edilir edilmez, hepimizde bu acı hayret, bu donakalış nedendi? Bu beklenen akıbetin bize bir inanılmaz felâket, bir ani *katastrof* [yıkım] şeklinde görünüşü nedendi?

Bu suallerin cevabını, kendi kendime ancak şimdi verebiliyorum. Ahmet Haşim ve ölüm... Bu iki kelimeyi, bu iki zıt kelimeyi birbirinin yanında görmek; bu iki zıt mefhumdan yapılmış bir cümleyi bir gazete sütununda okumak... İşte, bu hadisede bizim aklımızı durduran nokta buydu. Çünkü, bizce:

Ahmet Haşim = hayat demektir. Bu formül haricinde bir Ahmet Haşim tasavvur etmek, fizikçe uyuşmaları mümkün olmayan unsurları bir araya toplamak gibi tabii kanunların, aklın, idrakin kabul edemeyeceği bir şeydi. Gerçi, onun varlığı, birçok zıt unsurların karma karışık kaynaştığı bir yerdi. Gerçi, o canlıydı; zaifti. Yaramazdı; uslu ydu. Makûldü; mantıksızdı. Çirkindi; güzeldi. Kahotikti; ahenktardı. Acıydı; tatlıydı. Kızgındı; serindi. Mundardı; paktı. Nazikti; kabaydı. Sertti; rakikti [ince idi]. İyi idi; fena idi. Tıpkı hayat gibi...

Bu yüzden Ahmet Haşim, daima oluş halinde bir dünya gibi görünmüştür. Tasavvur edin ki, böyle bir dünya, böyle taze bir dünya; daha *geologyalılık* teşekkül safhalarını tamamlamadan, daha bir yumak *lav* gibi kaynayıp dururken, birdenbire sönüp kül oluveriyor. Böyle bir hadise, fezada, bir *katastrofu* [yıkımı] değil de neyi ifade eder?

Ahmet Haşim'i, geride kalan insanlar, bir yıldan beri birtakım düsturlar içine almaya, birtakım edebî ve ilmî ölçülerle taarif ve taayine çalışıyorlar. Ne beyhude emek! Bilmiyorum, *psikologiyacının* sondası *instenkt* denilen ruh mıntikasına kadar varmış mıdır? Eğer varmamışsa, Ahmet Haşim'i bize hiç kimse, hiçbir ölçüyle taayine kadir değildir. Zira, Haşim, tepeden tırnağa bir *instenkt*'ti ve zekâsı ve muhayyelesi ve bütün insanlık melekeleri hep bunun hizmetinde, bunun emrinde idi.

Haşim *sembolist*; Haşim *parnasien*; Haşim *malarmen*... Yok canım; Haşim şair bile değildi. Bence, tabiatte, hayatta ne kadar şiir unsuru varsa Haşim'de de o kadar şairlik vardı. Fakat, bu unsur, hayat ve tabiatte öbür unsurlardan ne kadar daha çok değilse, Haşim'de de şairlik vasfı öbür vasıflarından o kadar daha çok değildi. Ahmet Haşim, şiiri, iyi yemeği, güzel kadını, rahat kundurayı, meraklı dedikoduları, bir yaz gününde bir uysal arkadaşla deniz kıyılarında dolaşmayı sevdiği kadar severdi. Hele, şiir yapmak hünerinde muayyen bir meslek ve mektep sahibi olmuş olduğuna hiç ihtimal vere-

miyorum. Ahmet Haşim için fikirler ve nazariyeler bir dimağ eğlencesinden, bir zekâ oyunundan ibaretti. O, bunlarla, bir kuklacının bebekleriyle oynayışı gibi oynardı. Hiçbirinin ehemmiyetine, ciddiyetine, doğruluğuna, canlılığına itimat beslemezdi. Bunda da hayatın eşi idi. Hep tezatlar, tenakuzlar [çelişmeler, karşıtlıklar], doğrular ve yalanlarla dolu idi.

Ahmet Haşim’le, İzmir’de bütün bir yıl geceli-gündüzlü bir arada yaşadık. Bu müddet içinde bir defa ne bir tek mısra yazdığımı, ne bir tek şiir okuduğumu gördüm. Bu, tanıştığımın ilk aylarında ve samimi dost oluşumuzun hemen başlangıcında idi. Ona, göz ucuyla bakardım da “şiiri kamer”i, “O Belde”yi yazan adam, sahidenden, bu adam mıdır derdim?

Gerçi Ahmet Haşim’in aleladelige indiği dakikalar pek nadirdi. Onun zekâsı, öleceği güne kadar her an uyanık ve ruhu her dem kaynar bir halde kaldı. Konuşması daimi bir şehrayindi [şenlikli] ve her cümlesi bir havai fişegi andırırdı. Birbiri ardısıra, durmaksızın türlü türlü renk ve ışık parıltılarıyla gözlerimizi kamaştırır ve çok defa, gene havai fişeklerde olduğu gibi genzimizde bir acı barut kokusu bırakırdı.

Fakat, bu cümlelerin her biri, nihayet, bir havai fişek idi. Hiçbirinde, şiirin yarı mübarek ebediyet çeşnisinden bir damla yoktu. Ahmet Haşim, bu *Verve* [hayal gücü]’ini ya bir budala ile alay etmek, ya bir züppenin karikatürünü yapmak, ya bir görgüsüzün kabalıklarını anlatmak veyahut da herhangi bir sefahet gecesinin

hatırasını anmak için sarf ederdi. İtiraf ederim ki, bu basit ve harc-ı âlem mevzular, Ahmet Haşim dokunur dokunmaz, kendisini dinleyenler nazarında, derhal, o vakte kadar sezilmemiş bir ehemmiyet alır, son derece cazibeli ve alâka verici bir bahis mertebesine çıkardı.

Çok zamandan beri tanıyıp da şahıslarına bir iskemle, bir masa kadar kıymet verdiğimiz nice kimseler, Ahmet Haşim'in diline düştükten sonra, bize acâib-i seb'â-i âlem'den* birer *fenomen* gibi göründüler ve içinde yaşayıp da manasını anlamadığımız nice muhitler bize, bir fantasmagorik [görüntü oyununa değgin, garip, inanılmaz] dünya gibi geldiler.

Ahmet Haşim'de mutlaka bizim bildiğimiz beş duyardan en az bir iki tane fazlası vardı. Çünkü, gözleri, bir manzarada, bizim görmediğimiz şeyleri görüyordu. Çünkü, burnu, bir çiçekten bizim anlamadığımız kokuları alıyordu. Çünkü, kulakları, bizim cansız ve sesiz sandığımız şeylerden ses alıp dinlemesini biliyordu. Onun içindir ki, şiirlerinde, kuşların hayalata daldığını, leyleklerin düşündüğünü ve batmakta olan güneşin bir kesik baş gibi kanadığını görürsünüz.

Ahmet Haşim, ölünceye kadar, bütün hayata daima bu *fantasmagorik* [görüntü oyununa değgin, garip, inanılmaz], menşur [prizma] arkasından bakmıştır.

(*) Dünyanın 7 acibesi, 7 tane şaşılacak şeyi: 1- Mısır piramitleri, 2- Bâbil'de Semiramis'in asma bahçeleri, 3- Zeus'un heykeli, 4- Rodos heykeli, 5- Efes'te Artemis, Diana mabedi, 6- Bodrum (Halikarnas)'ta Moleus'un türbesi, 7- Iskenderiye deniz feneri.